

מִשֶׁה מִן טוֹרָא, וְהוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּתַעֲנִיתָא כֹּל
הָהוּא יוֹמָא. וְכַדִּין אֲתִדְבֵק מִלְפָּא בְּמִטְרוּנִיתָא.
כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיָּהּ וּבְעֵלְתָּהּ
וְהִיתָה לְךָ לְאִשָּׁה.

וְנִזְרוּ קִיּוּמָא עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְלֹא
יִפְלַחוּן עוֹד פּוּלְחָן נּוֹכְרָאָה. כְּמָה דְאַתְּ
אָמַר (שמות לד י) הִנֵּה אֲנֹכִי כּוֹרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל
עַמֶּךָ וְגו'. וְכַתִּיב (שם יז) תִּמְנָן, אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא
תַעֲשֶׂה לָּךְ. וְעַל דָּא וּמְכֹר לֹא תִמְכַּרְנָהּ בְּכֶסֶף,
לֹא תִשְׁקַר בְּנִשְׁמַתָּהּ, בְּגִיז דְחֵלָן דְכֶסֶף. כְּמָה
דְאַתְּ אָמַר, (שם כ כג) לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף
וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם.

וּבְאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְזֹר
עֲלֵיהוֹן תַּעֲנִיתָא בְיוֹמָא דִּין. דְכַתִּיב, (ויקרא
כג כט) כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תַעֲנֶה בְּעַצֶּם הַיּוֹם
הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ. בְּגִיז דִּיתַכְפֹּר לְהוֹן כָּל
חוֹבֵיהוֹן. דְכַתִּיב, (שם טו ל) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר
עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה'
תְּטַהֲרוּ. עַד כָּאן. (דף עב ע"ב).

מְדַרְשׁ הַנֶּעְלָם

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, נִפְשָׁא, דְהִיא מִשְׁפָּעָא
דִּיסוּדָא עֵילָאָה, כַּד אִיהִי חֲבַת, אֲשָׁא
דְלַעִילָא שְׁלֵטָא עֲלֵיהָ. זִינָא בְּזִיגְיָהּ. וּבְגוּפָא
שְׁלֵטָא אֲשָׁא דְלָרַע. וּשְׁלֵמָא עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.
וּבְמָן דְאַמַר, דְמָאן דְאַזִּיל מֵהַאי עֲלֵמָא בְּלֹא
בְּנִין, דְאַתִּי זִימְנָא אַחֲרִיתִי לְעֵלְמָא הַדִּין,
אָמַר קְשׁוּט.

וְעוֹד. אֵינּוּן חִיִּיבֵינָא דְשָׂאטִין בְּאִוִּירָא, עַד
דְמַרְצוּ חוֹבֵיֵהוּ, וּבְתַר נִכְנְסִין פְּעַם
שְׁנִיָּה בְּגוּף, כְּדִי לְצַרְף אוֹתוֹ, וְאִם יִצְדֵק, שׁוּב
אֵינּוּ נִכְנְסֵ פְּעַם אַחֲרָת. וְאִם לֹא, פְּעַם
שְׁלִישִׁית. שְׁנַאֲמַר, (איוב לג כט) הֵן כָּל אֱלֹהֵי יִפְעַל
אֵל פְּעַמִּים שְׁלוֹשׁ עִם גְּבַר. וְאִם חַס וְשְׁלוֹם

הַזְמַן הַהוּא, עַד יוֹם הַכְּפוּרִים
שְׂרִיר מִשֶׁה מְהֵרָה, וְהִיוּ יִשְׂרָאֵל
בְּתַעֲנִית כָּל הַיּוֹם הַהוּא. וְאִזּוּ נִדְבֵק
הַמֶּלֶךְ בְּגִבְיָרָה, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (דברים
כא) וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיָּהּ וּבְעֵלְתָּהּ
וְהִיתָה לְךָ לְאִשָּׁה.

וּכְרַתוּ בְרִית עִם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׁלֹא יַעֲבֹדוּ עוֹד עֲבוּדָה זָרָה,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (שמות לד) הִנֵּה אֲנֹכִי
כוֹרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל עַמֶּךָ וְגו'.
וְכַתוּב שָׁם (שם) אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא
תַעֲשֶׂה לָּךְ. וְעַל זֶה, וּמְכֹר לֹא
תִמְכַּרְנָהּ בְּכֶסֶף, אֵל תִּשְׁקַר
בְּנִשְׁמַתָּהּ בְּשִׁבִיל אֱלֹהֵי כֶסֶף, כְּמוֹ
שְׁנַאֲמַר (שמות כ) לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי
אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ
לָכֶם.

אֲשֶׁרֵי הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא גְזֹר עֲלֵיהֶם תַּעֲנִית בַּיּוֹם הַזֶּה,
שְׁכַתוּב (ויקרא כג) כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר
לֹא תַעֲנֶה בְּעַצֶּם הַיּוֹם הַזֶּה
וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ. כְּדִי שְׂיִתְכַּפְּרוּ
לָכֶם כָּל חַטָּאתֵיכֶם. שְׁכַתוּב (שם טו)
כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר
אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה'
תְּטַהֲרוּ. עַד כָּאן.

מְדַרְשׁ הַנֶּעְלָם

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הַנֶּפֶשׁ, שְׁהִיא
מִשְׁפַּע הַיִּסוּד הַעֲלִיּוֹן, כְּשֶׁהִיא
חוֹטֵאת, הָאֵם שְׁלֵמְעֵלָה שׁוֹלְטַת
עֲלֵיהָ. מִיָּן בְּמִינּוּ. וּבְגוּף שׁוֹלְטַת
הָאֵשׁ שְׁלֵמְטָה. וְשְׁלוֹם עַל כָּל
יִשְׂרָאֵל.

וּבִי שְׂאוּמַר, שְׁמִי שֶׁהוּלֵךְ מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלִי בְּנִים, שְׁבָא פְּעַם
אַחֲרָת לְעוֹלָם הַזֶּה - אָמַר אָמַת.
וְעוֹד, אוֹתָם הַרְשָׁעִים שְׁשֻׁטִים
בְּאִוִּיר, עַד שְׁמַרְצִים אֶת חֲטָאָם,
וְאַחַר כֵּךְ נִכְנְסִים פְּעַם שְׁנִיָּה
לְגוּף, כְּדִי לְצַרְף אוֹתוֹ, וְאִם יִצְדֵק,
שׁוּב אֵינּוּ נִכְנְסֵ פְּעַם אַחֲרָת. וְאִם
לֹא - פְּעַם שְׁלִישִׁית, שְׁנַאֲמַר (איוב
א) הֵן כָּל אֱלֹהֵי יִפְעַל אֵל פְּעַמִּים

שלוש עם גְּבַר. ואם חס ושלום לא יצדק באלו השלשה פעמים, שוב אין לו תקנה, וזהו הכרת תפירת. ועל בר נש לאזדהרא בנפשיה, דילמא אתא זימנא אחרא.

ואית לנא ראיה מנדב ואביהוא, פדכתיבנא, דמיתו פלגי גופא (הווי בגין) דלא אנסיבו. ועוד אית לנא סמך, מענין יבמה יבא עליה. בגין דלא ישתרש זרעיה, ולא יצטרף למיתי זימנא אחרא בגופי. ותו אוליפנא מאונן, דאמר הכתוב ביה, (בראשית לח ט) לבלתי נתן זרע לאחיו. ועוד ראיה אחרת, (רות ד) ילד בן לנעמי. וכי לנעמי ילד, והלא רות ילדתו? אלא ללמד, שזה עובד הוא הנה מחלון, ומת בלא בנים (ויש אומרים מחלון לבדו היה).

ובגין כך תחמי, בר נש צדיק ורע לו. דילמא זימנא אחריתי אתא לעלמא, ולא הוה זכאי כל כך, ומת בענין זה, וכדו השתא פד עאל להאי עלמא, מנפה חוביה, והדין הוא צדיק ורע לו.

ובמוז כן רשע וטוב לו. דילמא אתא זימנא אחרת, ומת בלא בנין, והוה זכאי ולא גמור, והשתא משלם ליה מזכותיה בעלמא דין. ודא הוא (הושע יד י) פי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם.

וזהו שאמרנו, (שם) כי ישבו אחים יחדו. רבי יצחק אמר, כי ישבו אחים - שיפירו בלבם שהם אחים, כמו שנאמר (תהלים כט) וישב ה' מלך לעולם. במה שנודעים שהוא מלך על הכל.

ומת אחד מהם ובן אין לו (דברים כה), הרי אם היו לו בנים - לא צריך. רבי תנחום אמר רבי יוסי, יבמה יבא עליה - למה צריך? שלא למעט מהדמיון שכולל כל הדמיונות.

לא יצדק באלו השלשה פעמים, שוב אין לו תקנה, וזהו (במדבר טו לא) הכרת תפירת. ועל דא בעי בר נש לאזדהרא בנפשיה, דילמא אתא זימנא אחרא.

ואית לנא ראיה מנדב ואביהוא, פדכתיבנא, דמיתו פלגי גופא (הווי בגין) דלא אנסיבו. ועוד אית לנא סמך, מענין יבמה יבא עליה. בגין דלא ישתרש זרעיה, ולא יצטרף למיתי זימנא אחרא בגופי. ותו אוליפנא מאונן, דאמר הכתוב ביה, (בראשית לח ט) לבלתי נתן זרע לאחיו. ועוד ראיה אחרת, (רות ד יז) ילד בן לנעמי. וכי לנעמי ילד, והלא רות ילדתו. אלא ללמד, שזה עובד הוא הנה מחלון, ומת בלא בנין (ויש אומרים מחלון לבדו היה).

ובגין כך תחמי, בר נש צדיק ורע לו. דילמא זימנא אחריתי אתא לעלמא, ולא הוה זכאי כל כך, ומת בענין זה, וכדו השתא פד עאל להאי עלמא, מנפה חוביה, והדין הוא צדיק ורע לו.

ובמוז כן רשע וטוב לו. דילמא אתא זימנא אחרת, ומת בלא בנין, והוה זכאי ולא גמור, והשתא משלם ליה מזכותיה בעלמא דין. ודא הוא (הושע יד י) פי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם.

והא דאמרן פי ישבו אחים יחדו. רבי יצחק אמר, פי ישבו אחים, שיפירו בלבם שהם אחים. כמה דאת אמר, (תהלים כט י) וישב ה' מלך לעולם. במה דאשתמודעין דהוא מלפא על כולא.

ומת אחד מהם ובן אין לו, הא אם הווי ליה בנין, לא אצטרף. רבי תנחום אמר רבי יוסי, יבמה יבא עליה, למאי אצטרף. דלא לאמעוטי מדמיונא דכליל כל דמיונין.

רבי יצחק פתח, (קהלת ד ח) יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו. יש אחד, דין הוא בר נש דיתפטר מעלמא הדין חסר מן טבתא, דהוא חד, ולית ליה זכותא למעבד תננין. דתניא, אמר רבי יצחק, האי מאן דאתפטר מן עלמא הדין יחיד בלא תננין, איתמעט וישתיצי מדמיונא דכליל כל דמיונין.

טובים השנים מן האחד (שם ט). מאי טעמא, משום דכתיב אשר יש להם שכר טוב בעמלם. אמר רבי יצחק, בא וראה, שכתב הפסוק (שם י) כי אם יפלו האחד יקים את חברו, ביהוה דמיונא. ואילו האחד שיפול, ואין שני להקימו.

רבי יהודה שלח ליה לר' אבא, אמר, אתון דקיימתון קמי מאריהון דמתניתין, מאי טעמא יבמה יבא עליה להקים שם המת, ולא באשה אחרת.

שלח ליה, (ירמיה ב כד) פרה למד מדבר באות נפשה שאפה רוח. איתרגיש רבי יהודה, ואמר, ודאי דא היא רזא דחכמתא, משמע דאמר שאפה רוח, רוח ממש.

ואזלא הא פהאי דאמר רבי יוסי דכתיב, (קהלת ח ט) ובכן ראיתי רשעים קברים ובאו. ובאו ממש. אמר רבי יצחק, ומתפרש מלה, במאי דכתיב, באות נפשה דמשמע דאפילו ארוסה, ואפילו בעולה אתנין בתועלתא דהאי מלה.

והיה הבכור אשר תלד יקום וכו'. ומאי טעמא הבכור, ולא השני ולא השלישי. אמר רבי יודן, הבכור והראשון על כל פנים של מת הוא, ודעתיהו דתרויהון בזווגא קדמאה במיתא.

רבי יצחק פתח, (קהלת ד) יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו. יש אחד - זהו אדם שנפטר מהעולם הזה חסר מטוב, שהוא אחד, ואין לו זכות לעשות שני. שלמדנו, אמר רבי יצחק, זה מי שנפטר מן העולם הזה יחיד בלי שני, התמעט והתכלה מהדמיון שכולל כל הדמיונות.

טובים השנים מן האחד (שם ט), מה הטעם? משום שכתוב אשר יש להם שכר טוב בעמלם. אמר רבי יצחק, בא וראה, שכתב הפסוק (שם י) כי אם יפלו האחד יקים את חברו, בדמיון ההוא. ואילו האחד שיפול - ואין שני להקימו. רבי יהודה שלח לו רבי אבא. אמר, אתם שעומדים לפני בעלי המשנה, מה הטעם יבמה יבא עליה להקים שם המת, ולא באשה אחרת?

שלח לו, (ירמיה ב) פרה למד מדבר באות נפשה שאפה רוח. התרגש רבי יהודה, ואמר, ודאי זהו סוד החכמה, ממשמע שכתוב שאפה רוח, רוח ממש.

זה הולך כמו מה שאמר רבי יוסי, שכתוב (קהלת ח) ובכן ראיתי רשעים קברים ובאו. ובאו ממש. אמר רבי יצחק, והדבר מתפרש במה שכתוב באות נפשה, שמשמע שאפלו ארוסה, ואפלו בעולה באות בתועלת הדבר הזה.

והיה הבכור אשר תלד יקום וכו' (דברים כה). ומה הטעם הבכור, ולא השני ולא השלישי? אמר רבי יודן, הבכור והראשון על כל פנים של מת הוא, ודעת שניהם בזווג הראשון במת.

למדנו, אמר רבי יוסי, (שם ט) ועלתה יבמתו השערה אל

תניא, אמר רבי יוסי, ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים, האי מלה חוצפא

הזקנים - דבר זה נראה חצפה!
אמר רבי יהודה, חס ושלום שזו
חצפה, אלא להראות הטוב
שצריך לעשות עם המת, והוא
לא רוצה, ולפיכך עושים לו קלון
לפני כלם.

איזה קלון עושים לו? שכתוב
וירקה בפניו, להכלם בפני הכל,
אשר לא יבנה את בית אהיו.
והפסוק כותב, וירקה ואמרה
ככה כו', כמו שנאמר (במדבר יב)
ואביה ירק ירק בפניה הלא
תכלם.

רבי אבהו אמר רבי יוחנן, פעסה
(ירקה) רק, שנראה שהוא רק, ולא
מים, ולא שהתכסה בעפר.

האשה ההיא, שבאה לפני רבי
שמעון וירקה רק, וראה בה
שאכלה באותה שעה, ולא היה
נראה רק, ולא נעשתה ביום
ההוא, ואחר כך נמלכו, והזדווגו
זה עם זה.

והאם רבי שמעון עשה כך? והרי
למדנו, אם נמלכו קדם שתעלה
לפני הדין - נאה! ומשהתירה
את נעלו לפני הדין - לא!

אמר רבי יהודה, שונה אותה
האשה, שטרם שעשו זה עם זה,
אלא שנרקה רק לראות, ולא היה
כשר, והלכו והזדווגו זה עם זה
אחר כך.

וחלצה נעלו, כמו שנאמר (הושע
ה) חלץ מהם. רבי יהודה אמר
רבי חייא, כתוב (שמות ג) אל תקרב
הלום של נעליך מעל רגליך, וכי
מנעל מטהר את המקום או
מטמא את המקום? אלא אמר
רבי אבא, מלמד שצוה לו הקדוש
ברוך הוא בדרך כבוד להתפרש
מאשתו מכל וכל. במשה כתוב
נעליך, וביהושע כתוב נעליך,
שלא יפרש מאשתו מכל וכל,
אלא לעתים מזומנים.

אתחזי. אמר רבי יהודה, חס ושלום דחוצפא
הוא, אלא לאתחזאה טיבו דבעייתא למעבד
עם מיתא, ואיהו לא בעי, ולפיכך עבדית ליה
קלנא קמי כולא.

מאי קלנא עבדית ליה. דכתיב, וירקה בפניו,
להכלם בפני הכל, אשר לא יבנה את
בית אהיו. וקרא כתיב, וירקה ואמרה ככה
וכו'. כמה דאת אמר, (במדבר יב) ואביה ירק ירק
בפניה הלא תכלם.

רבי אבהו אמר ר' יוחנן, צהבה (ירקה) רוקא,
דמתחזי לכולא דאיהו רוקא, ולא מים, ולא
דאתכסי בעפרא.

ההיא איתתא, דאתת לקמיה דרבי שמעון,
ורמת רוקא, וחזי בה דאכלת בההיא
שעתא, ולא הוי מתחזי רוקא, ולא אתעבדת
ההוא יומא, ולבתר אמלכו ואזדווגו דא עם
דא.

ומי עביד ר' שמעון הכי, והתנן אי אמלכו
קודם דתסתלק קמי דיינא יאות,
ומדתשרי סיגיה קמי דיינא לא.

אמר רבי יהודה, שאני ההיא איתתא, דעד
לא עבדו דא עם דא, אלא דארמית
רוקא למחזי, ולא הוה כשרא ואזלו ואזדווגו
דא עם דא לבתר.

וחלצה נעלו, כמה דאת אמר (הושע ה ח) חלץ
מהם. רבי יהודה אמר רבי חייא,
כתיב, (שמות ג ה) אל תקרב הלום של נעליך מעל
רגליך, וכי מנעל מטהר את המקום, או מטמא
את המקום. אלא אמר רבי אבא, מלמד שצוה
לו הקדוש ברוך הוא בדרך כבוד להתפרש
מאשתו מכל וכל. במשה כתיב נעליך,
וביהושע (ה טו) נעליך, שלא יתפרש
מאשתו מכל וכל, אלא לעתים מזומנים.